

Троцький Р. С.,
кандидат педагогічних наук, старший
викладач кафедри тактичної
підготовки,
Національна академія внутрішніх
справ
(м. Київ, Україна)

ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА В КОНТЕКСТІ ВОЄННИХ ДІЙ: ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА МІНІМІЗАЦІЯ БЕЗПЕКОВИХ РИЗИКІВ

Сучасний театр воєнних дій (ТВД), особливо в контексті повномасштабної агресії, детермінується експоненційною зростанням інтенсивності конфлікту, високою волатильністю оперативної обстановки та масованим залученням високотехнологічних засобів ведення війни. Це включає широке застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та систем радіоелектронної боротьби (РЕБ), що створює високоризиковане, багатовимірне середовище.

У цьому динамічному й високодисперсному операційному середовищі, тактико-спеціальна підготовка (ТСП) особового складу трансформується з навчального елементу в критичну системну умову для збереження боєздатності військових підрозділів та мінімізації незворотних (безповоротних) втрат.

Ефективність оперативних дій демонструє пряму кореляційну залежність від якості викладання ТСП. Це відображає здатність навчаємих до швидкої когнітивної та поведінкової адаптації до реальних загроз, а також до оптимізації процесу прийняття рішень в умовах екстремального психоемоційного стресу. Таким чином, ТСП є механізмом, що забезпечує бойову стійкість і оперативну гнучкість підрозділів. Основною метою ТСП є формування у навчаємих навичок адаптивної, безпечної та ефективної діяльності в надскладних умовах, що включають бойові контакти, міську місцевість, дії в умовах електронного протиборства та інші загрози.

У світовій практиці все більше використовуються симуляційні технології, штучний інтелект і модульні підходи, що дозволяють оновлювати освітні програми відповідно до зростання складності середовища бойових дій.

У таких умовах навчання ТСП набуває особливої ваги як ключовий елемент формування професійної спроможності навчаємих. Вона охоплює дії в урбанізованій місцевості, вночі, у складних метеоумовах, під впливом психологічного навантаження тощо [1, с. 45-56].

В ході вивчення ТСП повинна враховувати зміни в характері загроз: масове застосування БПЛА, інформаційно-психологічні операції, кібератаки, застосування РЕБ. У цьому контексті програми підготовки мають постійно оновлюватися з урахуванням досвіду бойових дій та технологічних новацій [2, с. 83-84].

Враховуючи викладене, підвищення ефективності тактико-спеціальної підготовки досягається шляхом впровадження модульного підходу, який охоплює три взаємопов'язані рівні підготовки:

1. Індивідуалізація компетенцій: *Формування та вдосконалення персональних навичок військовослужбовця.*

2. Групова злагодженість: *Навчання та відпрацювання взаємодії у складі підрозділу (команда/секція/взвод).*

3. Симуляція реальності: *Проведення тренувань в екстремальних (стресових) умовах із застосуванням високореалістичних бойових сценаріїв для максимального наближення до операційної дійсності.*

Цей підхід забезпечує синергію між індивідуальною майстерністю та колективною ефективністю в умовах високого психологічного тиску та дозволить адаптувати підготовку до конкретних бойових завдань [3, с. 122-127].

Використання штучного інтелекту у військових навчальних симуляторах відкриває нові можливості для підвищення ефективності тактико-спеціальної підготовки. Як зазначають дослідники, симуляційні середовища, створені на основі ігрових рушіїв (зокрема Unreal Engine), у поєднанні з алгоритмами штучного інтелекту (ШІ) дозволяють моделювати складні бойові сценарії, де дії умовного супротивника автоматично адаптуються до поведінки користувача. Такий підхід не лише підвищує динамічність і реалістичність навчань, а й формує у військовослужбовців навички швидкого прийняття рішень у змінних умовах. Крім того, ШІ-системи забезпечують збирання аналітичних даних щодо дій користувача, що може використовуватись для подальшого оцінювання результатів підготовки та її вдосконалення [4, с. 89-95].

Водночас, варто зазначити, що одним із важливих етапів ТСП є **забезпечення безпеки та оцінка підготовки**. Вона досягається завдяки мінімізації ризиків, поступовому ускладненню завдань, дотриманню норм безпеки, медичному супроводу та контролю з боку фахівців (інструкторів). Важливою складовою також є психологічна підготовка до дій у стресових умовах, що безпосередньо впливає на боєздатність. Ефективність ТСП оцінюється за точністю, швидкістю, рівнем помилок та злагодженістю, що дає змогу виявляти недоліки та вдосконалювати навчання.

Також окремо слід зробити наголос, що ключовим критерієм успішності навчання є об'єктивна оцінка результатів тактико-спеціальної підготовки, яка ґрунтується на всебічному аналізі комплексу показників: точності виконання завдань, швидкості реагування на зміну тактичної ситуації, рівня помилок і порушень, а також злагодженості дій у складі підрозділу, що дозволяє виявити прогалини та забезпечити систематичне вдосконалення системи підготовки. Такий сучасний підхід дозволяє не лише фіксувати досягнутий рівень підготовки, а й виявляти проблемні аспекти у освітньому процесі - як на індивідуальному, так і на груповому рівні. Отримані результати є основою для подальшого коригування навчальних програм, підвищення якості підготовки та вдосконалення тактичних сценаріїв відповідно до реальних бойових умов.

Об'єктивна оцінка результатів ТСП базується на таких показниках, як точність виконання завдань, швидкість реагування, злагодженість дій у підрозділі та кількість допущених помилок. Аналіз цих параметрів дає змогу вчасно виявляти недоліки в навчальному процесі, коригувати підходи до підготовки та підвищувати її загальну ефективність відповідно до реальних вимог бойових дій.

Отже, тактико-спеціальна підготовка є ключовим елементом забезпечення боєздатності в умовах сучасних воєнних дій. Її ефективність підвищується завдяки впровадженню інноваційних технологій, модульного підходу, симуляційного навчання та системи об'єктивного оцінювання. Мінімізація безпекових ризиків досягається через поетапне ускладнення завдань, дотримання норм безпеки та інтеграцію психологічної підготовки. Комплексний підхід до ТСП забезпечує адаптивність, злагодженість і готовність особового складу до реальних бойових умов. В умовах воєнного стану системна, гнучка й технологічно підтримана ТСП є запорукою успішного виконання бойових завдань і збереження життя особового складу.

Список використаних джерел:

1. Комісаров О. Г. та ін. *Тактико-спеціальна підготовка: навч. посібник.* - Дніпро: ДДУВС. 2017. С. 277.
2. Піць А. В., Константинов Д. В. *Адаптація ТСП до сучасних загроз // Підготовка правоохоронців в умовах воєнного стану.* Харків. 2024. С. 83-84.
3. Майстренко О. В., Бубенчиков Р. В. та Стеців С. В., Використання інструментаційного моделювання в практичному навчанні перших офіцерів Збройних сил України, ІТЛТ, 2020. № 1(75). С. 122-127
4. Трофименко О., Дика А., Логінова Н., Задерейко О., Струк Н. *Штучний інтелект у військових навчальних симуляторах.* - *Інформаційні технології та суспільство*, № 2 (13), 2024. С. 89-95.